

'JOSEP OLLER I LA SEVA ÈPOCA', DE FERRAN CANYAMERES

Un dels reis de París

PONÇ PUIGDEVALL

Posseïa el do del talent pràctic, un caràcter inquiet que el decantava cap a les activitats agitadaes, cap a la multitud i el tragí, unes idees que es manifestaven tumultuosament, que despertaven l'acció i difonien al seu voltant una voràgine irresistible: a Bilbao, on estudiava castellà i assistia a uns cursos comercials, va presenciar una lluita de galls i, davant de les disputes que ocasionaven les apostes, va idear de seguida un sistema més equitatiu que als anys cinquanta encara s'utilitzava. A París, amb embranzida i seny, va estendre fronteres enllà el negoci familiar de teixits, que ben aviat va prendre un rumb pròsper. Però no el capficava tan sols reeixir dins el territori de les operacions mercantils: durant un viatge a les Canàries, el 1864, va proposar al govern espanyol un servei de vapors ràpids que hauria d'impulsar el desenvolupament econòmic de les illes. No va ser fins 30 anys després, quan el projecte es va concretar, que el nom de l'artífex de la proposta ja era inseparable del temperament lúdic que regnava al París de la *Belle Époque*. L'origen esplendorós de la seva carrera cal buscar-lo en l'afició que sentia pels hipòdroms i les carreres de cavalls, l'emoció de l'espectacle i la incògnita del joc: contra el frau unànime de les apostes, va perfeccionar el sistema que ja havia establert en les lluites de galls, i l'èxit del negoci el va obli-

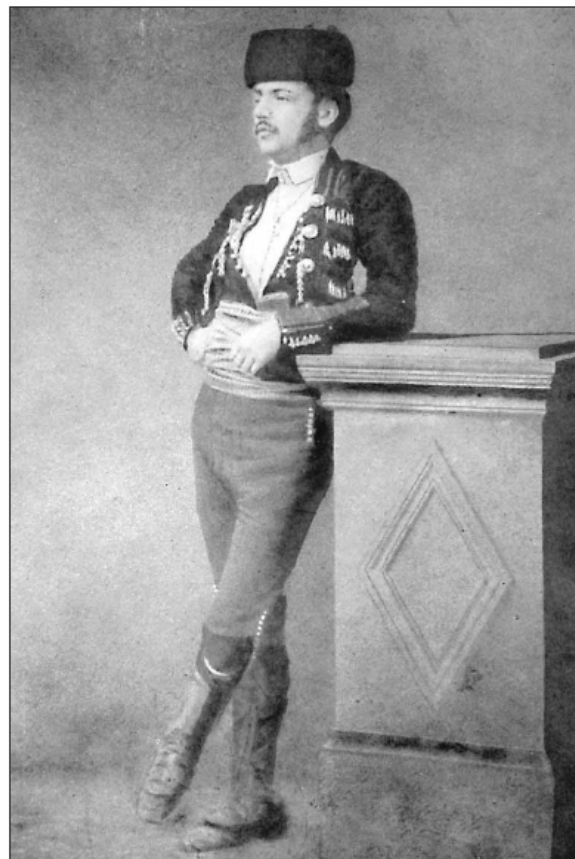
gar a canviar el despatx de lloc, a un edifici del bulevard dels Italiens. L'èxit també va ocasionar l'odi dels que se sentien perjudicats econòmicament i veien com els seus serveis il·legals s'enfonsaven. Aleshores el van denunciar sobre la base d'una llei que prohibia els jocs d'atzar, però llavors, en voler treure profit de l'edifici que ja tenia llogat, va ser quan van néixer les *Fantaisies Oller*, una sala d'atraccions que anticipava l'arribada del *music-hall*, i que va ser la primera pedra d'un imperi que havia d'identificar-se amb l'esperit

La biografia és també una divertidíssima crònica social de l'últim quart del segle XIX

més temut i admirat de la capital del món. Era l'any 1876, i l'ànim audaç de Josep Oller i Roca, fill d'una família de Terrassa, va acordar-se amb el moment febril que sacsejava els seus contemporanis parisencs. Després, de la seva mà, van anar apareixent el Théâtre des Nouveautés, la Grande Piscine Rochenhouart, el Nouveau Cirque, les Montagnes Russes, el Jardin de Paris, l'Olympia, i el Moulin Rouge. Cada empresa apassionava a Josep Oller fins que la seva perfecció posada en marxa li assegurava

va el triomf: a partir d'aquest instant, com si el neguitegés no participar activament en el ritme frenètic que regia la vida parisenc, designava un encarregat i passava a altres aventures.

Josep Oller i la seva època (Aedos, Barcelona, 1959) és el llibre que Ferran Canyameres (Terrassa, 1898 - Barcelona, 1964) va dedicar a l'home del Moulin Rouge, una biografia que compleix amb el que anuncia el títol i que és també una divertidíssima crònica social i històrica de l'últim quart del segle XIX: pàgina rere pàgina, els personatges extravagants i les peripècies que desfilen davant dels ulls dels lectors constitueixen la matèria bruta i real d'on sorgiran, quan tots els signes del temps ja indiquen el declivi d'una època, la sublimitat literària que es manifesta en les obres de Marcel Proust o Djuna Barnes. Els espectacles inventats per Josep Oller van esdevenir una mena de borsa de l'esperit de París, punt de trobada de personalitats de l'alta política, distracció de les famílies reials, escenari del vagareig aristocràtic, examen social dels triomfadors burgesos, objectiu irrenunciable dels viatgers, i camp d'investigació d'artistes de tota mena, amb Toulouse-Lautrec en primer terme. Ferran Canyameres descriu el fràgil erotisme i la torbadora carnalitat que envoltava els espectacles, narra les desventures o la fortuna d'individus

Josep Oller, als 25 anys, vestit de majo per assistir a un ball de disfresses.

tan notoris com un petòman anomenat Pujol, la parella còmica que formaven Georges Footit i Chocolat, o el desfici que creava entre l'opinió pública l'història galant, i al marge de tota condició artística, dels grans noms mundans de l'època, la Bella Otero, Liane de Pougy,

Emilienne d'Alençon o Cléo de Mérode, col·leccionistes de rumors, de joies i d'hereus de nissagues reials. I mentre els clients desafiaven la incúria del temps i els excessos del plaer, Josep Oller muntava a cavall acompanyat dels seus onze gossos, talment com un dels reis de París.